

4e Dag van Alternatieven

Regionalisering als alternatief voor neoliberale globalisering

Zaterdag 12 april 2008 - Utrecht

Workshop 15 Wetenschappelijk onderzoek en onderwijs over regionalisering

Inleiding: Niek Koning , Wageningen Universiteit.
Deelnemers circa 22

Niek geeft aan de hand van sheets een uitleg over de ontwikkeling van de landbouw en voedseltekorten in de wereld. Niek staat regionale douane unies voor.

De grote lijn van het betoog is te volgen aan de hand van de sheets hieronder.
Tijn van Beurden 13-4-2008

Landbouw, ontwikkeling en voedselzekerheid in verschillende delen van de wereld

Niek Koning

Think global, act local

- Regionale situaties verschillen
 - *Supergroei in Azië, extreme ongelijkheid in Latijns Amerika, stagnatie in Afrika...*
- Politiek-maatschappelijk handelen moet antwoord geven op de problemen in die verschillende situaties
 - *Een one-size-fits-all benadering als "liberale globalisering" doet dat niet*
 - *Maar een one-size-fits-all benadering als "regionalisering" ook niet*
- Er is een globale visie nodig die de regionaal verschillende ontwikkelingen kan verklaren

Uitgangspunten

- We zijn nog altijd afhankelijk van landbouw
- Regionale & mondiale ontwikkelingen interacteren
- 3 mondiale regimes
 - *Schaarste (tot 1875): meststoffen schaars, importen duur, innovatie traag → bevolkingsgroei leidde tot stijgende landbouwprizen*
 - *Overvloed (na 1875): fossiele brandstoffen → vervangingsproducten & snelle exploitatie potentieel voor agrarische fotosynthese → dalende landbouwprizen*
 - *Straks: uitputting van fossiele brandstoffen en van het potentieel voor agrarische fotosynthese → ???*

Tijdperk van schaarste (algemeen)

- Groeifasen en crises
 - *Prijsstijging bevorderde groei, maar de socio-ecologische carrying capacity bleef achter*
 - *Als die capacity was uitgeput rezen de prijzen de pan uit → bodemuitputting, epidemieën, conflicten (Malthusiaanse crises)*
- Co-evolutie van bevolking, natuurlijke hulpbronnen, technologie en instituties
 - *Verzamelaarsculturen → hakculturen → ploegculturen → industriële culturen*
 - *Regionale faseverschillen sterk beïnvloed door ecologische mogelijkheden*

Tijdperk van schaarste (regio's)

- Kerngebieden (West Europa & Zuid/Oost Azië)
 - *Intensieve landbouwsystemen, gedifferentieerde markteconomieën, ontwikkelde staten, commercieel-ascetische culturen*
 - *Vanaf 1500 veroverde Europa de wereldhandel, maar de kolonisatie van Azië bleef partieel en oppervlakkig*
- Periferieën (Zuid/Oost Europa, Amerika, Oceanië)
 - *Bestaande culturen onder de voet gelopen door kolonisten*
 - *Twee patronen:*
 - *Waar exporten mogelijk waren naar Europa: grote landbouwbedrijven, onvrije arbeid, oligarchische besturen (Zuid/Oost Europa, warme zones in Amerika)*
 - *Waar exporten niet mogelijk waren: zelf-gecentreerde ontwikkeling parallel aan die in de kerngebieden (gematigde zones in Amerika & Oceanië)*
- “Witte vlekken” (zwart Afrika)
 - *Ontoegankelijk voor kolonisten*
 - *Reservoir van onvrije arbeid*

Tijdperk van overvloed (algemeen)

- Industriële Revolutie in kerngebieden leidde tot prijsdaling op de internationale landbouwmarkten
 - *Inkomensdaling niet gecorrigeerd door afvloeiing arbeid*
- Gevolgen
 - *Grote landbouwbedrijven onder druk*
 - *Innovatie dreigde te stagneren*
 - *Weerslag op niet-agrarische ontwikkeling*

Tijdperk van overvloed (regio's)

- Oude & nieuwe kerngebieden (ontwikkelde landen)
 - *Raison d'état & mobilisatie boeren op klassebasis → overheidssteun → Groene Revoluties → normaal-kapitalistische ontwikkeling*
- Latifundio-gebieden
 - *Prijsdaling afgewenteld op rurale onderklasse → diverse ontwikkelingspaden:*
 - *Geen revolutie → extreem ongelijke groei (Zuid Amerika, Zuid Afrika)*
 - *Wel revolutie* *Landhervorming → normaal-kapitalistische groei (Zuid Europa, Mexico e.d.)*
Collectivisatie → bureaucratistische groei (Oost-Europa)
- Sub-Sahara Afrika
 - *Cliëntelisme & mobilisatie boeren of factiebasis → geen overheidssteun voor de landbouw → geen Groene Revolutie → onduurzaamheidsspiraal*

Streven naar managed trade opzij gezet voor verkapte dumping door toelagen. (Veel "regionalisten" laten zich daarvoor gebruiken)

Door EU, VS, Wereldbank & IMF onder druk gezet om boeren niet te beschermen

Straks nieuwe schaarste?

- Seculaire trend in de landbouwmarkten kan opnieuw veranderen
 - *Land & water worden schaarser*
 - *Potentiële opbrengsten van grote granen stijgen niet meer*
 - *Stijgende prijzen van fossiele brandstoffen → nieuwe vraag naar agrarische non-foods*
- Tijdige investeringen nodig om sterke stijging voedselprijzen te voorkomen
 - *Huidige tekorten als waarschuwing*
- (Pseudo-)liberale globalisering zal daar niet voor zorgen
 - *Afbouwen van stabiliserend beleid*
 - *Bezuinigingen op onderzoek*

Wat dan wel?

- Regionale douane unies die intern hun prijzen lonend houden voor iets-meer-dan-gemiddelde bedrijven
 - *Toeslagen alleen voor echte non-trade concerns*
- Internationaal een stelsel van managed trade
 - *Handelsquota's & buffervorraden*
 - *Belasting op agrarische non-foods als de voedselprijzen een bepaald niveau overschrijden*
- Internationale co-financiering van publieke investeringen in hard & soft infrastructuur in arme landen
- Versterking rechtspositie van de armen
 - *Landhervorming in Latijns Amerika, recht voor vrouwen en jongeren in Afrika, arbeidsbescherming in Azië e.d.*
 - *Voedselrechten (bonnen, schoolmaaltijden e.d.)*